

Iedzimtas vājredzības/neredzības izglītības un sociālā atbalsta iespējas Latvijā

L. Ģeida, Strazdumuižas vidusskola

Ligita Ģeida

Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-
attīstības centra direktore

17/01/24

1

Vēsture

- Dibināta 1872. gadā;
- No 1997.gada skola ir Strazdumuižas internātskola-attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem;
- No 2003.gada skola ir Strazdumuižas internātvidusskola- attīstības centrs vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem;
- No 2019. gada- Rīgas Strazdumuižas vidusskola-attīstības centrs

2023./ 2024. mācību gadā skolā mācās

- 114 skolēni no 1.-12. klases (tajā skaitā 39 izglītojamie ar redzes un kompleksiem traucējumiem);
- 39 bērni pirmsskolas grupās (tajā skaitā 18 bērni ar redzes un kompleksiem traucējumiem)

Atbilstoši Darba ekspertīzes ārstu komisijas datiem, 2021. gada nogalē Latvijā bija reģistrēti 370 bērni ar redzes traucējumiem vājredzības vai neredzības pakāpē (atbilstoši SSK), 52 no viņiem- neredzīgi (invaliditāte redzes dēļ).

Redze ir vadošā sajūta mācību procesā

Vispārizglītojošo skolu/PII mīti par bērniem ar redzes traucējumiem:

- Ja bērns slikti redz, jāuzliek brilles, un viņš redzēs labi;
- Ja bērnam ir brilles, viņam jāredz labi;
- Ja bērns redz slikti, viņu jāsedina priekšējā solā, un viņš redzēs labi;
- Ja bērns redz slikti, no viņa jāprasa mazāk;
- Pielāgojot mācību materiālus, nepieciešams tos, kopējot, palielināt (visbiežāk- no A4 uz A3);
- Ja bērns redz slikti, viņš mācās, klausoties.

Pasaules veselības organizācija

Kategorija	Tāluma redzes asums	
	Zemāks, nekā:	Vienāds, vai mazāks, nekā:
Nav redzes traucējuma vai viegls redzes traucējums 0		0.3
Vidējs redzes traucējums 1	0.3	0.1
Smags redzes traucējums 2	0.1	0.05
Neredzība 3	0.05	0.02
Neredzība 4	0.02 (vai skaita pirkstus 1 metra attālumā)	Gaismas uztvere
Neredzība 5	Nav gaismas uztveres	
6	Nenoteikts vai nenosacīts	

Vājredzība

PVO definīcija:

„*Vājredzīga ir persona*, kam ir traucēta redzes funkcionēšana pat pēc ārstēšanas un/ vai standarta refrakcijas korekcijas, un kā **redzes asums ir zemāks par 0.3 līdz pat gaismas uztverei, vai redzes lauks šaurāks par 20 grādiem no fiksācijas punkta, bet kas izmanto vai ir potenciāli spējīgs izmantot redzi uzdevuma plānošanai un/ vai veikšanai.**”

- Lai izprastu, vai bērna mācīšanās grūtības saistāmas ar viņa redzes traucējumu un nodrošinātu atbilstošus atbalsta pasākumus, ir jāzina, kā bērna redze funkcionē (kā/ko bērns redz vislabāk)
 - Redzes asums tālumā un tuvumā
 - Kontrastredze
 - Krāsu redze
 - Redzes lauks
 - Krēslas redze
 - Redzes uztvere

Vājredzīgiem izglītojamajiem nodrošināmais atbalsts

- Atbilstoša distance, palielinājums
- Novietojums telpā
- Krāsa un kontrasts (rakstot, lasot, aplūkojot attēlus, reproducējot)
- Apgaismojums (individuāli, atsevišķas diagnozes var izraisīt gaismas jutību)
- **!!! LAIKS!!!**

Redzes procesa optimizēšanai izmantojamie palīgīdzekļi

Grāmatu paliktņi - ļauj darba materiālu pietuvināt acīm, izvairoties no ilgstoši nogurdinošas pozas. Ja nav pieejami, var atbalstam izmantot citu grāmatu.

Flomasteru tipa rakstāmpiederumi - melnā krāsa un dažādu platumu, pēc nepieciešamības: ļauj labi saskatīt uzrakstīto (gan rakstu, gan grafiskiem darbiem). Dažādu krāsu marķieru izmantošana ļauj vieglāk orientēties veiktajās piezīmēs.

Gaismas filtri - novietojami uz teksta, visbiežāk tiek izmantots dzeltenais - paaugstina drukātā teksta kontrastu ar fonu; gaismas jutības gadījumā - zilais vai citas krāsas filtrs - kontrastu samazina.

Dažādi aizsargi, aizslietņi, mērķtiecīga darba vietas izvēle telpā paaugstinātas gaismas jutības gadījumos, lai izvairītos no spilgtas gaismas vai atspulgiem.

Optiskās/ elektroniskās lupas, “lasāmie aparāti”- videolupas

Redzes procesa optimizēšanai izmantojamie palīglīdzekļi

Galda lampas - nepieciešamības gadījumā sniedz papildus apgaismojumu

Kopējot/ adaptējot/ printējot palielināti mācību materiāli.

Burtnīcas vai papīrs ar pastiprinātām līnijām un rūtiņām - dažkārt var iegādāties veikalos; var sagatavot/izdrukāt pašrocīgi vai sazināties ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolu- attīstības centru, kur šādas burtnīcas ir sagatavotas.

Grāmatzīmes un “lasāmie” logi vai zem rindas novietojama lasāmā lapa - bērniem, kuriem ir problēmas koncentrēt skatienu uz vienu vārdu vai izsekot rindai.

Adaptēti mērinstrumenti (lineāli, transportieri) ar stiprāk iezīmētām iedaļām.

Ekrānpalielinošās un ekrānlasošās datorprogrammas.

Neredzīgiem un vājredzīgiem izglītojamiem nepieciešamais atbalsts un speciālo nodarbību veidi

- Braila raksta apguve, ar tausti uztveramu mācību materiālu nodrošinājums;
- Orientēšanās un mobilitāte
- Sociālās- sadzīves iemaņas (komunikācija, pašaprūpe)
- Redzes uztveres attīstīšana (pirmsskolas un sākumskolas bērniem)
- Redzes funkcionālās darbības stimulēšana (pamatskolas un vidusskolas skolēniem)
- Tehnoloģiju un tehnisko palīglīdzekļu izmantošana mācību procesā

smalkās motorikas traucējumiem. Logopēdiskā darba galvenais mērķis ir bērna runas attīstības, kā arī komunikācijas veicināšana, izmantojot alternatīvās komunikācijas metodes gadījumos, kad bērns nespēj runāt vai viņa runa apkārtējiem ir pilnīgi nesaprotama.

Psihiskās attīstības īpatnības

Bērniem ar cerebrālo trieku ir raksturīgi specifiski psihiskās attīstības traucējumi. Psihiskās attīstības hronoloģiska nobriešana ir aizkavēta. Primāri tiek skarta izziņas darbība. Dažkārt viegli kustību traucējumi var būt kopā ar smagiem izziņas darbības traucējumiem, savukārt citos gadījumos bērnam, kuram ir smagi kustību traucējumi, var nebūt izziņas darbības traucējumu. Liela nozīme ir sociālajiem kontaktiem, audzināšanai un mācību procesam. Izziņas darbības traucējumi var izpausties kā atsevišķu psihisko funkciju disharmoniska attīstība, paaugstināta nogurdināmība, ierobežotas zināšanas par apkārtējo pasauli. Visu cerebrālās triekas formu gadījumos ir vērojama kinestētiskā analizatora attīstības aizkavēšanās

Bērnu, ka
dīga. Inte

SmartView Versa

sociālu, gan psiholoģisku. Ir vērojama pazemināta motivācija, bailes pārvietoties, bailes no saskarsmes, kā rezultātā veidojas sociālo kontaktu ierobežojums. Kā reakcija uz fiziskajiem traucējumiem var būt vērojama

nepilnvērtības izjūta, ko nereti pastiprina apkārtējie ar savu pārlietu lielo "palīdzēšanu". Personības nepietiekama nobriešana var parādīties spriedumu naivumā, ierobežotā orientēšanās sadzīviskajos un praktiskajos dzīves jautājumos.

Psiholoģiskās īpatnības

Salīdzinot bērnu ar cerebrālo trieku un viņu veselo vienaudžu psiholoģiskās iezīmes, iespējams saskatīt daudz kopīga. Pēc angļu psihologa **Mičela Smita** domām, bērnam, kam ir cerebrālā trieka vai citi kustību traucējumi, lai spētu pilnvērtīgi dzīvot realitātē, psiholoģiski nākas iziet caur vairākām pielāgošanās fāzēm savā fiziskā stāvokļa pieņemšanā: šoks un neiecība, kliegšana, izlādēšanās, pamestības un vientulības izjūta, psihosomatiskie simptomi, panika, vainas izjūta, dusmas, aizvainojums, pretošanās ierastajai kārtībai, samierināšanās, pieņemšana.

M. Smits raksturojis psiholoģiski veselos un psiholoģiski neveselos bērnus ar kustību traucējumiem šādi:

Psiholoģiski vesels

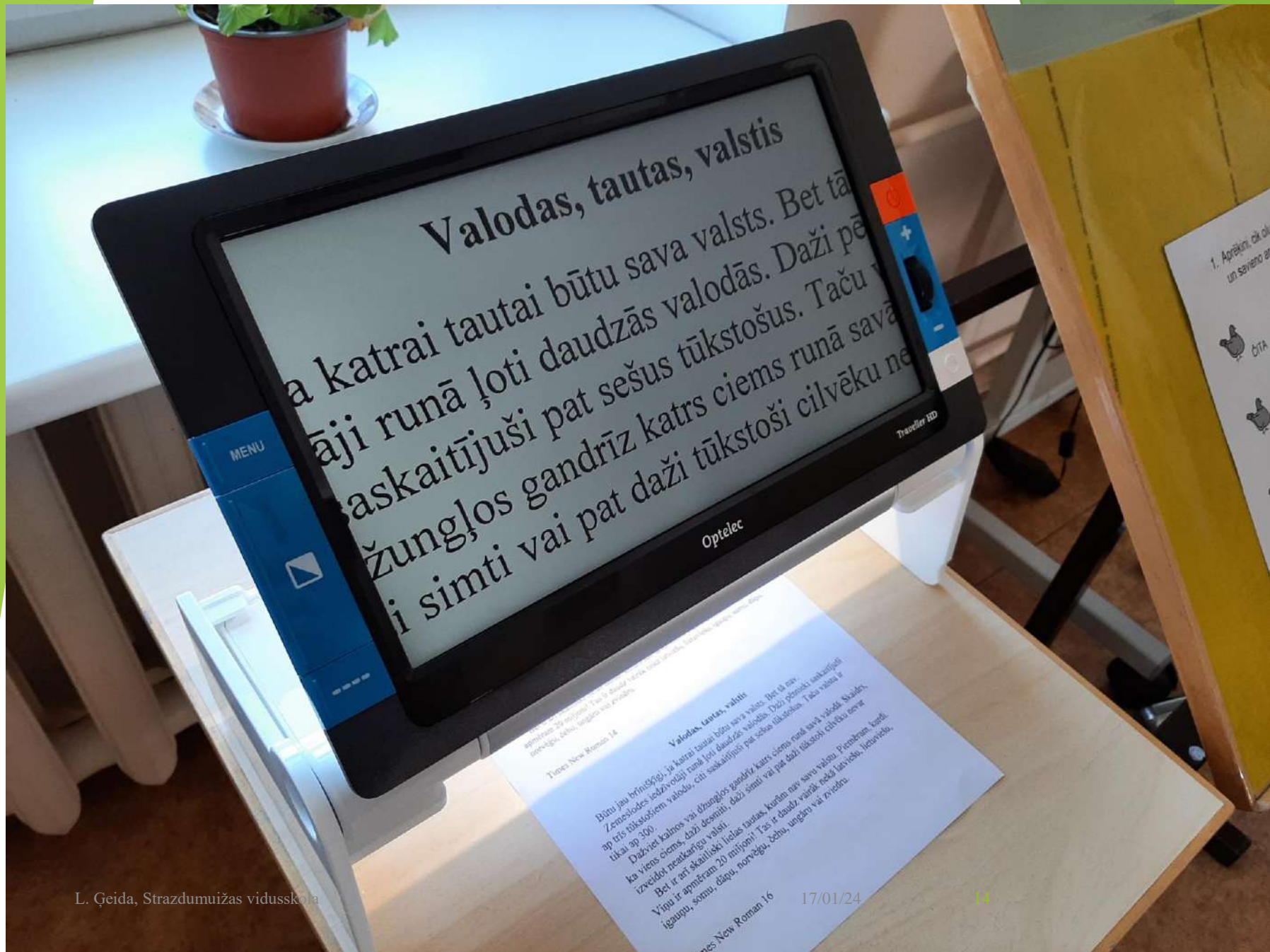
Augoša neatkarība
Sociālā uzticēšanās
Augošas spējas
Optimisms
Objektīvs, reālistisks
Pakāpeniska atrašanās
no vecāku saitēm
Veselīga sava "Es" izpratne
Optimāli pozitīvs priekšstats
par savu ķermeni
Cenšanās, pūlēšanās, cīnīšanās

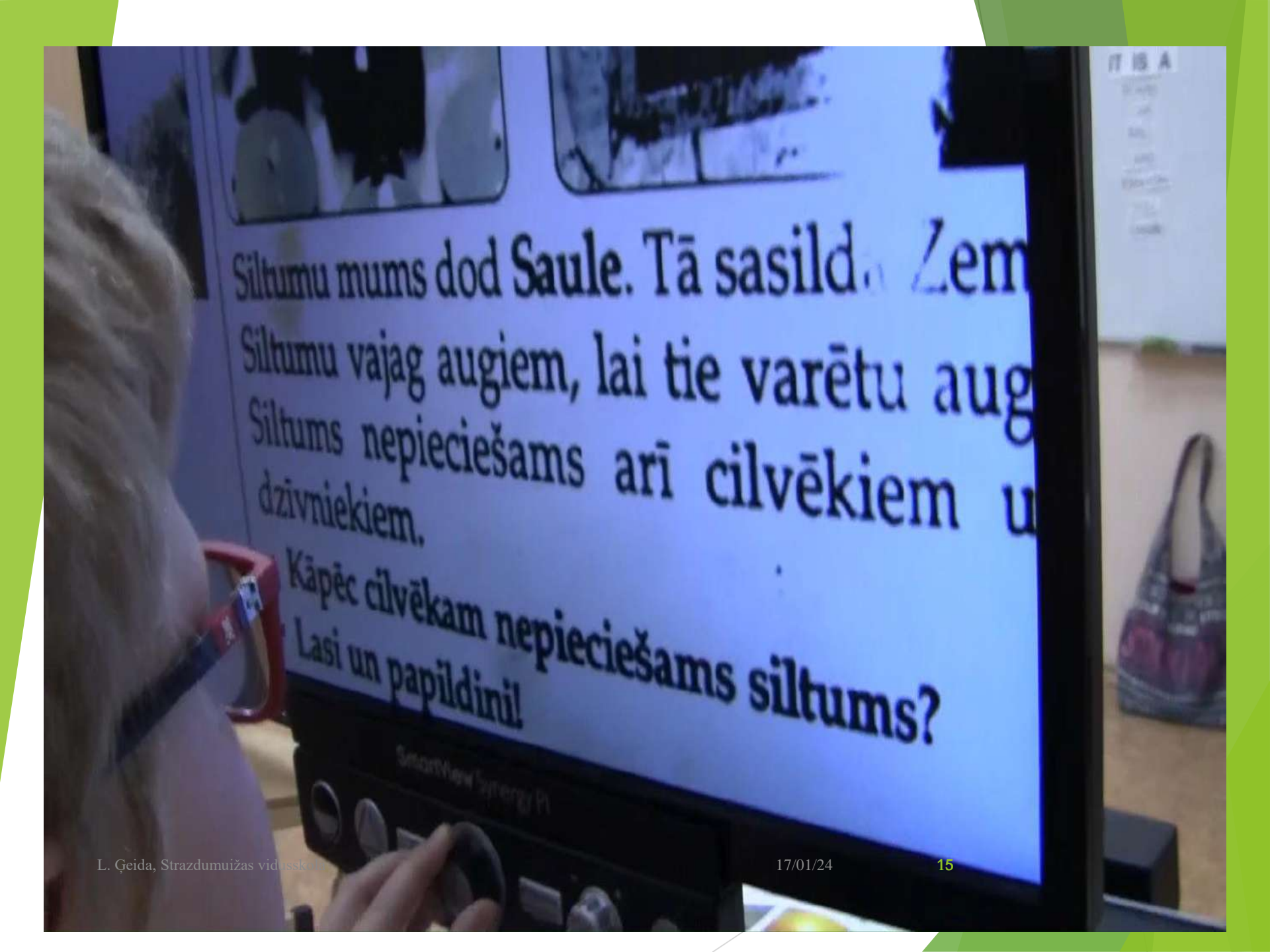
Psiholoģiski nevesels

Pārmērīga atkarība no citiem
Sociālā attālināšanās
Iemācīta bezpalīdzība
Pessimisms vai depresīvas skumjas
Pārāk daudz fantāzijas
Atkarība no vecākiem
Sava "Es" pārmērīga izmantošana
psiholoģiskai aizsardzībai
Vājš priekšstats par savu ķermeni
Regresēšana

Bērnu cerebrālās triekas cēloņi

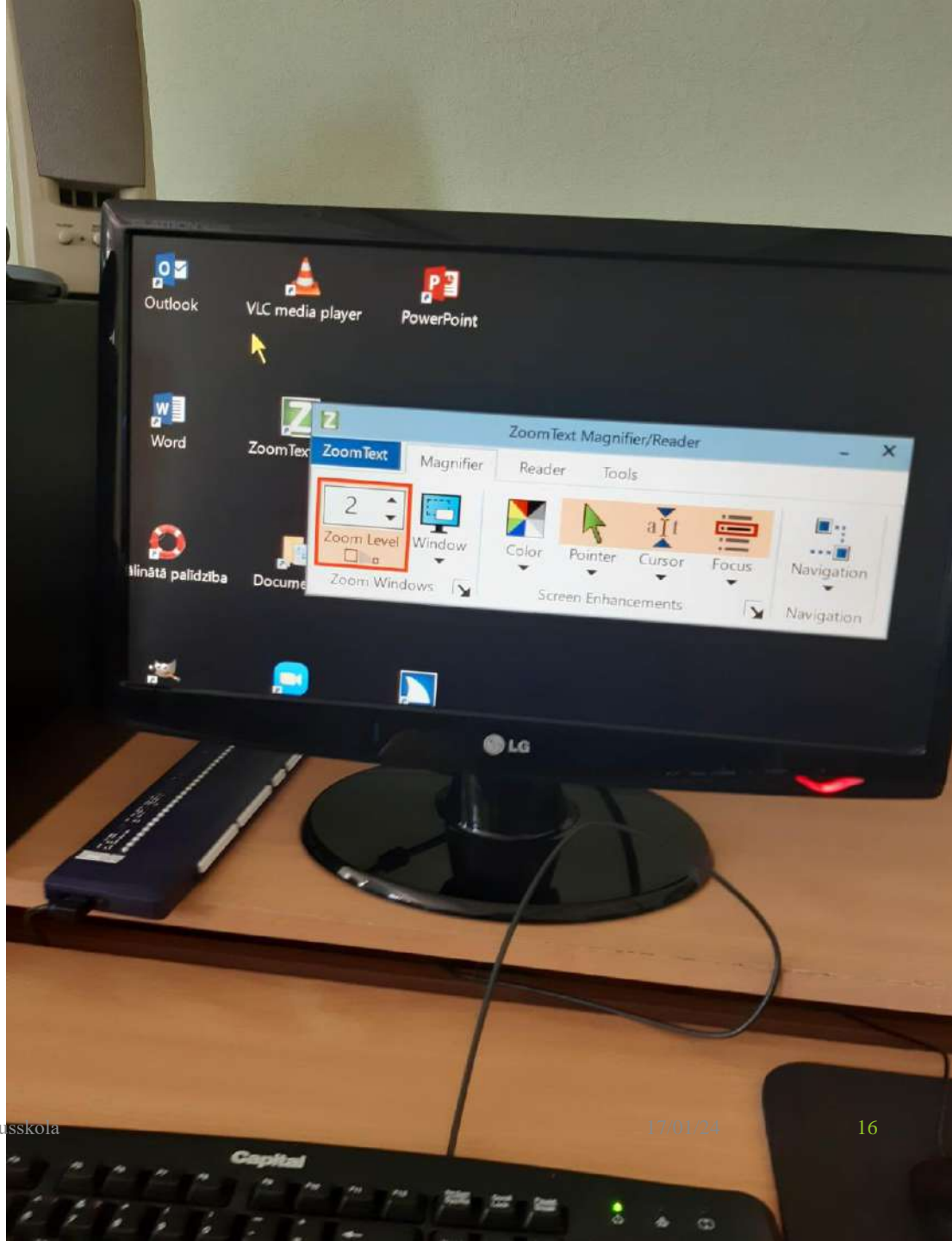
Bērnu cerebrālā trieka (BCT) var rasties vairāku nelabvēlīgu faktoru rezultātā, kas var būt iedzimti vai iegūti prenatālajā, dzemdību laikā vai pirmā dzīves gada periodā smadzeņu nepietiekamas attīstības vai agrīna bojājuma rezultātā. Kā kaitīgi faktori, kas var negatīvi ietekmēt bērna attīstību, ir mātes saslimšana ar kādu no infekcijas slimībām pirmajās grū-

Siltumu mums dod **Saule**. Tā sasilda Zemi
Siltumu vajag augiem, lai tie varētu augt
Siltums nepieciešams arī cilvēkiem un
dzīvniekiem.

Kāpēc cilvēkam nepieciešams siltums?
Lasi un papildini!

NEC

MultiSync LCD 193VAM1

File

Home

Insert

Design

Layout

References

Cut

Copy

Paste

Format Painter

Calibri (Body)

12

A

B

I

U

abc

X₂

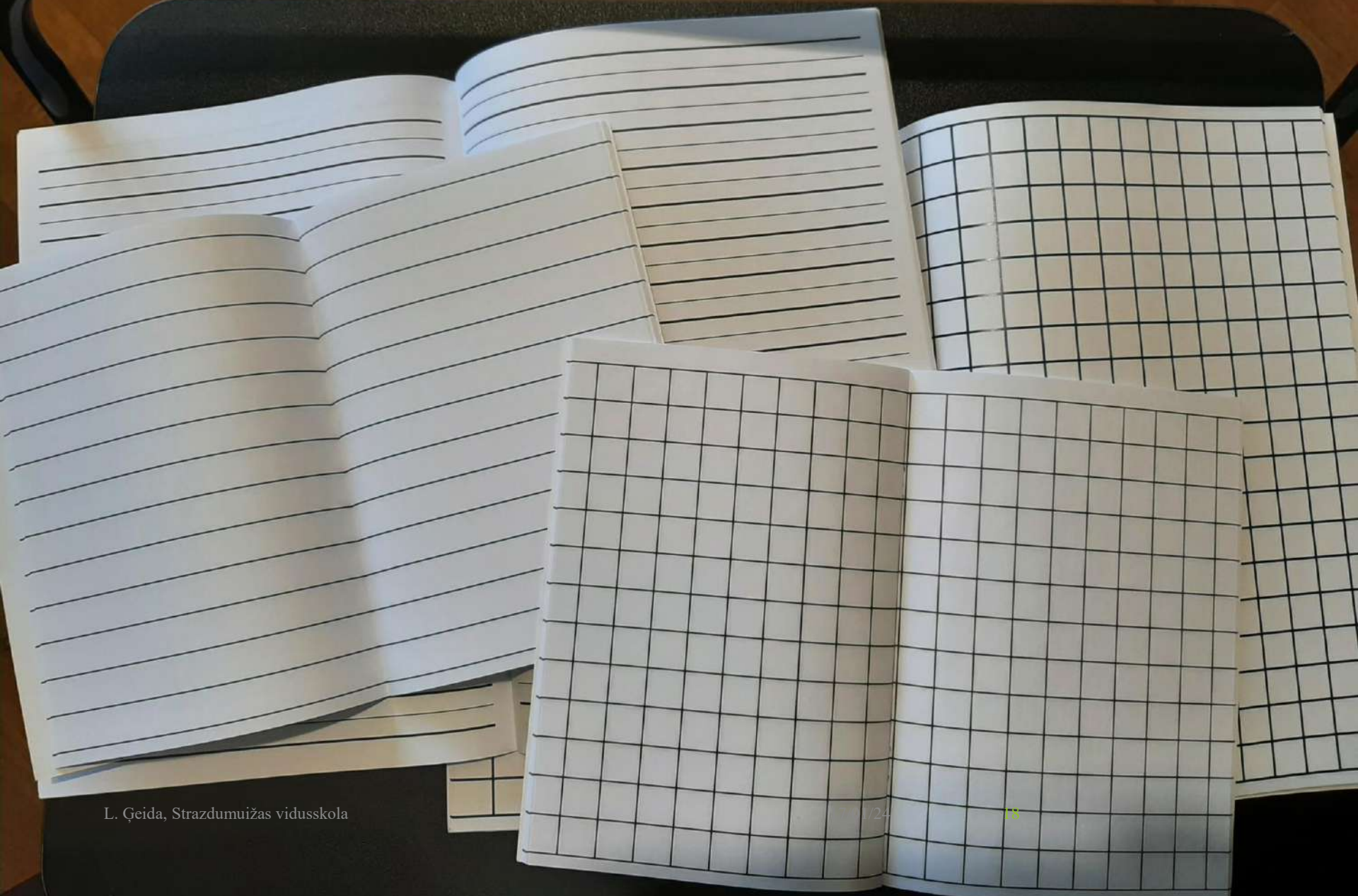
X²

Clipboard

Font

1
2
3
4
5
6
7
8

3 · 1 · 2 · 1 ·

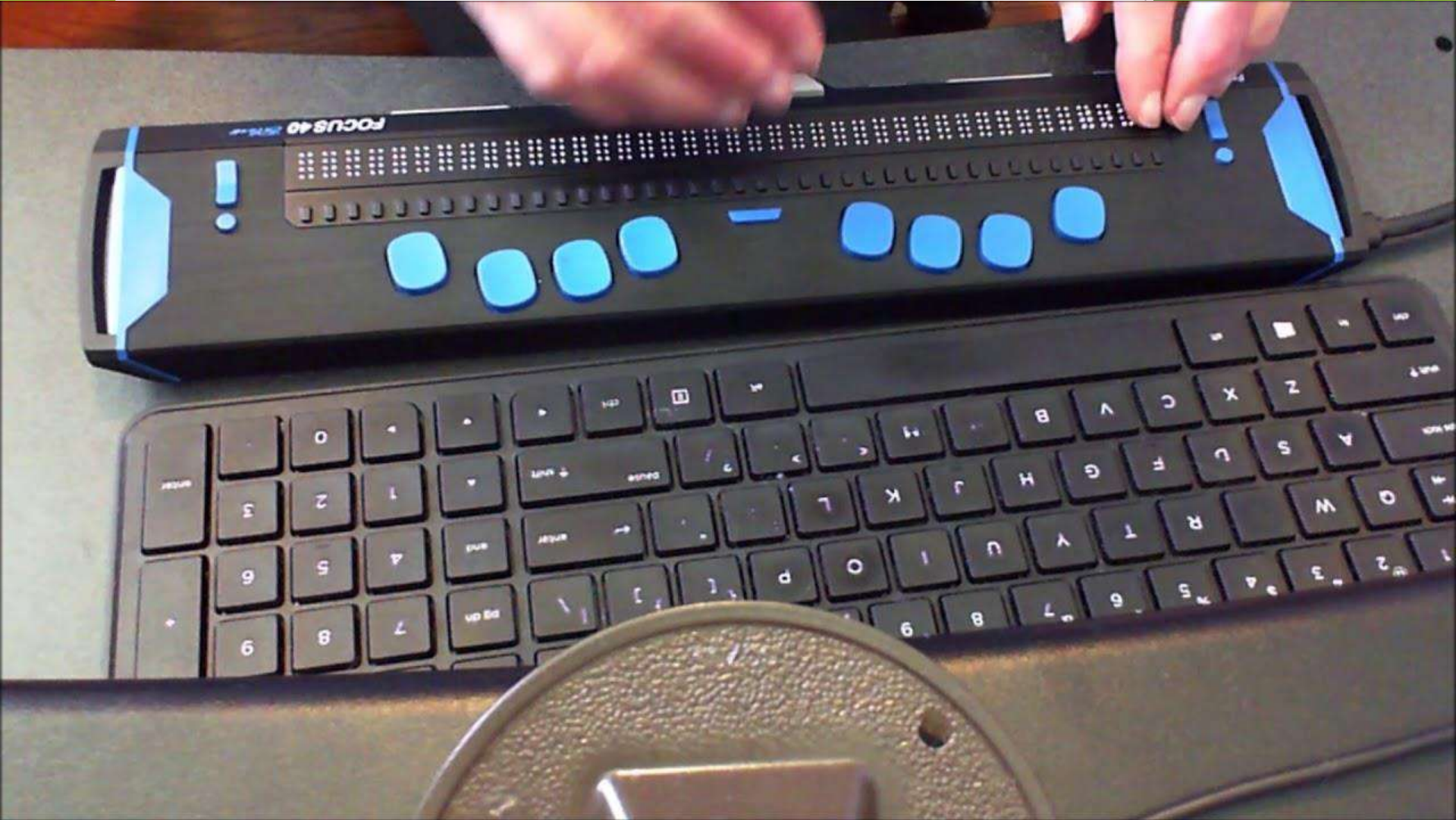

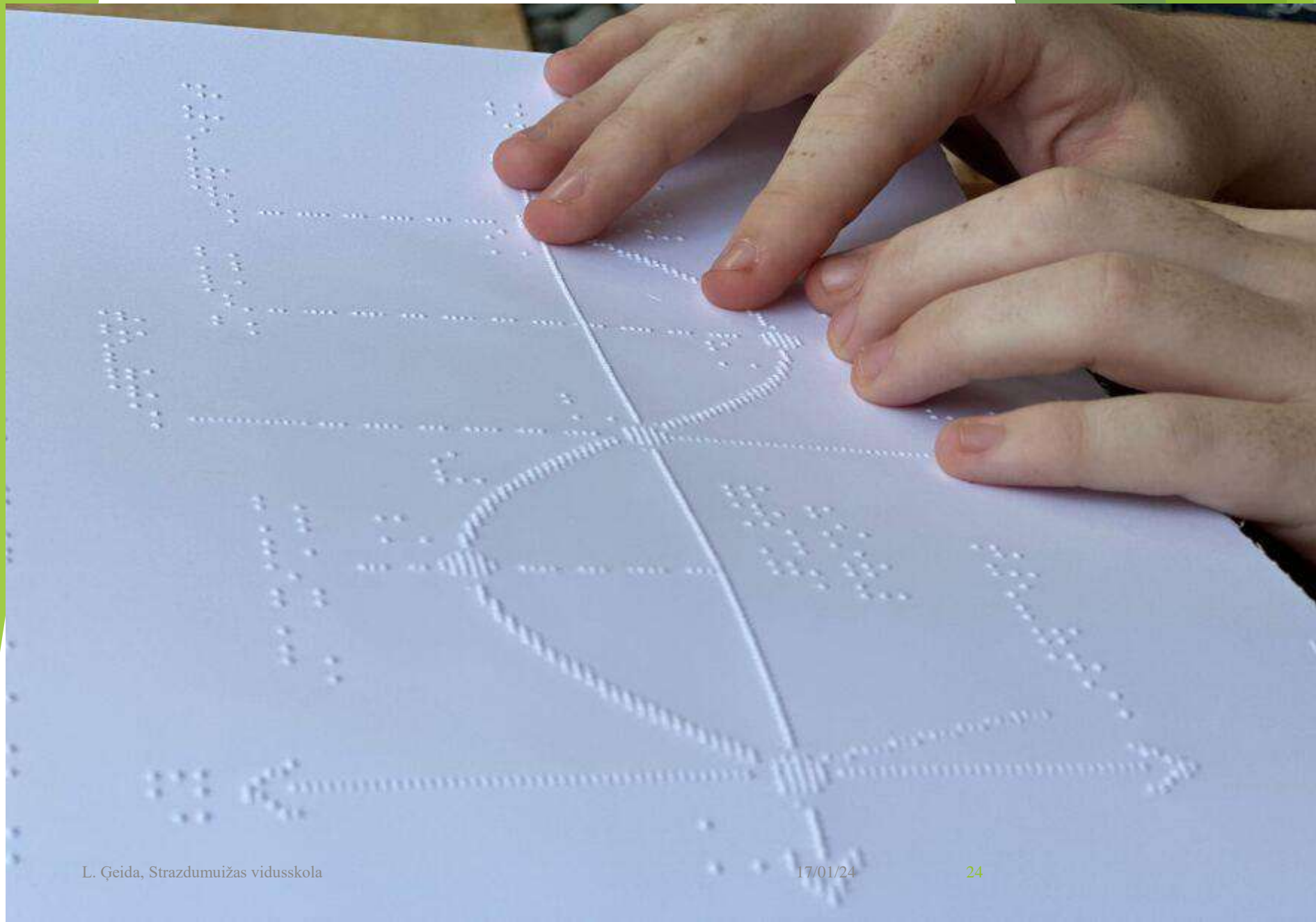
- **Neredzība (izglītības procesam)**
 - ar redzes palīdzību nespēj uztvert vizuālā mācību materiāla saturu, mācību procesā lasīšanai un rakstīšanai jāizmanto **Braila raksts**

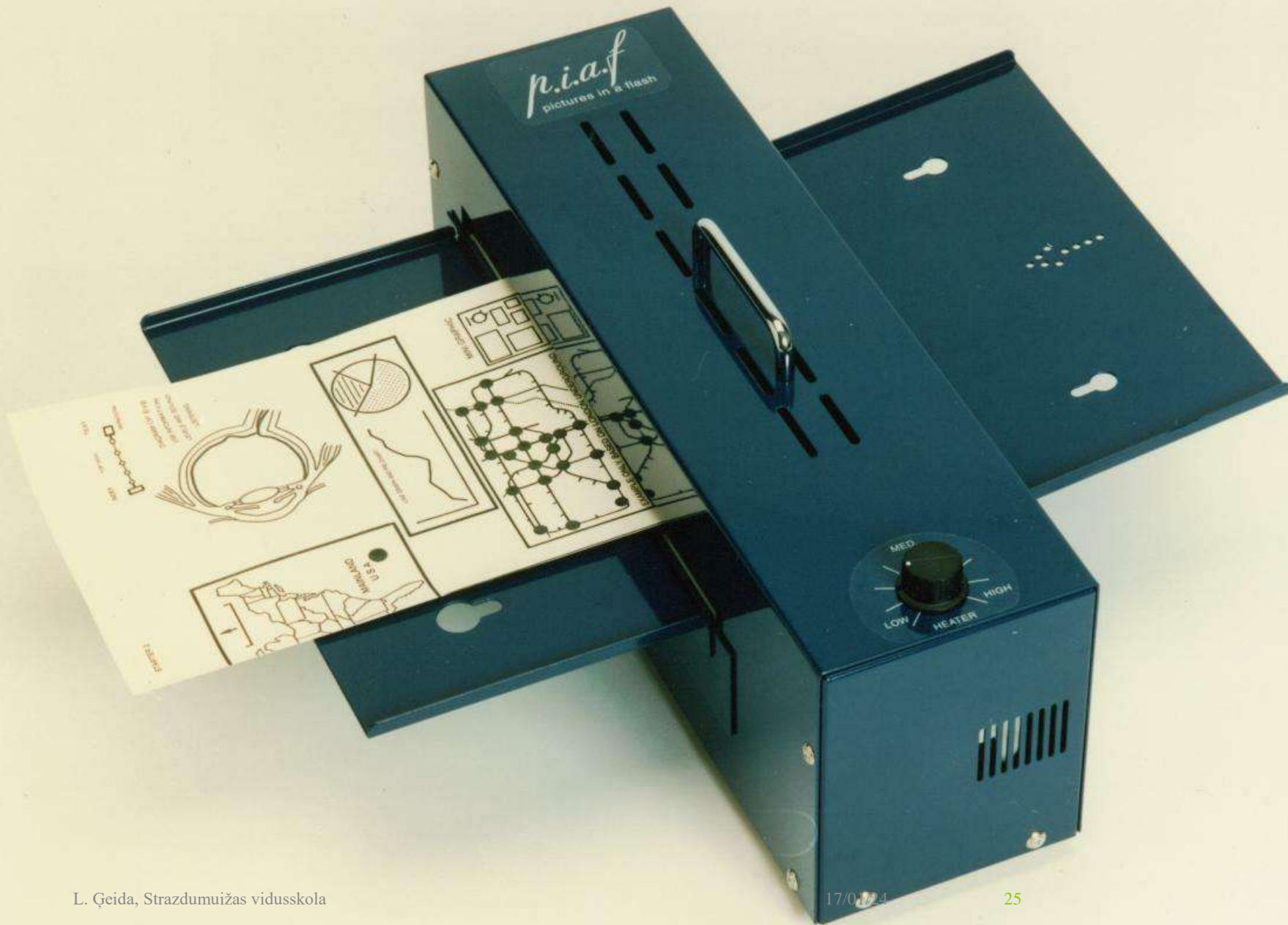

Redzes izmantošanas 4 galvenās jomas

- Komunikācija
- Orientēšanās un pārvietošanās (mobilitāte)
- Ikdienas dzīves iemaņas, sociālās prasmes
- Ilgstoši vizuālie uzdevumi tuvā attālumā/ izziņas darbība

L. Hyvarinen (1981, 1983,...2011)

Rīgas Strazdumuižas vidusskola-attīstības centrs (vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem)

Sniedz konsultācijas Latvijas vispārīzglītojošo izglītības iestāžu vājredzīgajiem un neredzīgajiem izglītojamajiem, viņu pedagogiem un atbalsta personālam

- Veicot funkcionālās redzes izpēti un izstrādājot ieteikumus par nepieciešamajiem mācību procesa pielāgojumiem, atbilstoši redzes traucējuma specifikai;
- Dodot iespēju izmēģināt skolā pieejamos tehniskos palīglīdzekļus un tehnoloģijas ar iespēju aizgūt uz mācību laiku savā skolā;
- Informējot par atbalsta iespējām citās organizācijās (t.sk.LNB);
- Organizējot tālākizglītības kursus izglītības (un citu) iestāžu pedagogiem;
- Organizējot Agrīnā atbalsta programmu agrīnā un pirmsskolas vecuma vājredzīgajiem, neredzīgajiem un bērniem ar kompleksiem traucējumiem.

«Agrīnā atbalsta programma vājredzīgiem un neredzīgiem bērniem»- 2x gadā- 3 dienas (piektdien, sestdien, svētdien) pirms katrām skolēnu rudens un pavasara brīvdienām

Programmas mērķi:

- ▶ stiprināt vecākus un citus tuviniekus, sniedzot viņiem zināšanas un ieteikumus bērna komunikācijas, sociālo, orientēšanās prasmju attīstīšanai un izglītības ieguves turpmākajai plānošanai;
- ▶ balstoties uz bērna reālajiem attīstības sasniegumiem, izstrādāt konkrētus ieteikumus laika periodam līdz nākamajai reizei;
- ▶ Sekot bērna attīstībai dinamikā.

Konsultācijas sniedz

**Tel.: 67474522 (kanceleja), 67474525 (direktors),
mob. 29449576 (direktors), 26735895 (direktora vietnieks
metodiskajā darbā);**

E-pasts: smvs@riga.lv, mājas lapa www.strazduskola.lv